

Найкращі варіанти рядків першої строфи:

1. Як нині, збирається віщий Олег
2. Помститися буйним хозарам...

Цей варіант у перекладах О.Б. Вовк та П.С. Вовк не використаний, бо нелегко знайти відповідну текстові риму для імені Олег (голосний [e] у закритому складі).

3. Він села і ниви хозарські прирік
4. Мечу і вогню – лютим карам.

Майже точно відтворює ці рядки другий варіант О.Б. Вовк.

Але послідовність має бути саме такою: мечу і вогню, а не навпаки. Меч карає людей (села), а вогонь – ниви.

Взагалі віршований переклад поетичного твору класика є надзвичайно відповідальним.

Ані можливості множити кількість варіантів перекладу, ані пошук кращих відповідників оригіналу цим, звичайно, не вичерпані. І взагалі, щоб добре перекладати О.С. Пушкіна, бажано не лише знати обидві мови – оригіналу й перекладу як рідні, а й мати відповідний поетичний дар. Згадаймо слова В.А. Жуковського: «Переводчик в прозе – раб, а в поезии – соперник».

На багатоваріантності поетичного перекладу ґрунтується і можливість перекладання кількома авторами в різний час творів давніх великих поетів – таких, як Гомер.

Шановні колеги – перекладачі! Щастя Вам у нелегкій праці!

ЛІТЕРАТУРА:

1. Поэтическая фразеология Пушкина / Отв. ред. В.Д. Левин. – М., 1969. – 390 с.;
2. *Пушкин А.С. Песнь о вещем Олеге* // Пушкин А.С. Сочинения: в 3-х т. – Т. 1.: Стихотворения. Сказки. Руслан и Людмила. – М., 1985. – С. 272–275.

Воскобойник Г. М. (Київ, Україна)

Лінгвістичні критерії диференціації номенів та термінів

У статті акцентується увага на неоднозначній позиції щодо співвідношення номенів та термінів у лінгвістиці; виділяється п'ять диференціальних критеріїв номенів та термінів; встановлюються чіткі межі між даними поняттями; з'ясовується природа номена та пропонується власне його визначення.

Ключові слова: номен, номенклатура, термін, термінологія.

В статье акцентируется внимание на неоднозначной позиции относительно соотношения номенов и терминов в лингвистике; выделяется пять дифференциальных критериев номенов и терминов; устанавливаются четкие границы между данными понятиями; выясняется природа номена и предлагается его собственное определение.

Ключевые слова: номен, номенклатура, термин, терминология.

In this article the author focuses attention on the controversial position concerning the relation of nomens and terms in linguistics; it is defined five differentiating criteria of nomens and terms; the exact borders are established between these notions; the nomen nature is figured out and its own definition is suggested.

Key words: nomen, nomenclature, term, terminology.

Виділення окремого шару лексики – номенклатури, відмінного від термінології, належить Г. Винокуру [3], що згодом було розвинуто і продовжено О. Реформатським [15, 48]. Особливого логічного продовження і розвитку це питання отримало у 70 – 80-ті роки ХХ ст. (у працях Т. Канделаки, О. Моїсєєва, Н. Кузьміна, О. Суперанської, А. Хаютина, М. Чернявського [7, 7 – 10; 9; 13; 20; 28; 29, 11] тощо), проте залишилося неоднозначним і до сьогодні.

Проблема полягає насамперед в тому, що у більшості наукових працях ознаки і характеристики номенів та термінів переплітаються і не розмежовуються. Наприклад, інколи при інтерпретації поняття *номенклатура* на один поняттєвий ряд виносяться різні поняттєві одиниці, зокрема висувається сукупність і термінів, і назв (у різних лексикографічних виданнях [2, 625; 19; 23, 421]). Або при характеристиці наукової термінології вказується те, що їй “може відповідати одна або кілька систем номенклатур” [8, 16] тощо.

Крім того, у мовознавчих розвідках зустрічають сполучення, які засвідчують логічну неспівмірність одиниць різних поняттєвих площин (систем), а також відсутність диференціації понять *номен* і *термін*: *терміни-назви* [1, 270; 21, 34], *номенклатурні терміни* [15, 49], *термінологічно-номенклатурні сполуки* [12, 84].

Плутанина погіршується і різноголоссям на термінологічному рівні. Одні вчені переконані в тому, що слід розмежовувати *номени* та *терміни* і вбачають в цьому наукову доцільність (О. Ахманова, Т. Канделаки, О. Суперанська, І. Усатий, А. Хаютин [1, 270; 7, 7; 21; 24, 247 – 250; 28]), а інші – схильні до протилежного (А. Лемов О. Моїсєєв, Н. Родзевич [11, 31, 172; 13; 17], та ін.).

Відсутність чіткої позиції стосовно співвідношення *номенів* та *термінів* у науці актуалізує вирішення поставленої *мети*, яка полягає у виділенні диференційних ознак *для номенів* та *термінів*. При розв'язанні цього питання з'ясовується природа, особливості визначених понять та проводиться межа між ними.

У ході вирішення природи номенів було помічено, що науковці поняття *номен* завжди розглядають в опозиції *номен / термін* (у Г. Шпета, Т. Канделаки, О. Суперанської та ін.). У зв'язку з цим, у роботі вдалося виділити відмінні риси номенів та термінів **за такими особливостями:**

1. Семантичними особливостями:

а) за семантичними ознаками.

Номени “позначають одиничні поняття, в яких відображаються істотні ознаки тільки одиничного предмету” [29, 11]; вони “...більш конкретні, точні за терміни, можуть позначати одиничні предмети” [24, 248]. А терміни – назви загальних понять, у яких відображаються істотні ознаки цілого класу однорідних предметів [29, 11].

У номенів “номінативні можливості вищі, ніж у термінів”, тому вони (номени) “повинні легше входити до лексикону, як зібрання слів для потенційного використання” [20, 81].

Для номенів характерний “опис”, а саме “вказування найближчого роду і перерахування, можливо точне, цих ознак...”, а не дефініція, як для термінів [7, 9] або “логічний опис” [20, 78].

б) за значенням. Якщо слово має сигніфікативним значенням, то воно – термін, а якщо денотативним – номен [24].

2. Системними особливості:

а) за відкритістю / закритістю та організованістю

“Система номенів не замкнута і не настільки чітко організована, як система термінів” [8, 16; 21, 35]. Звідси випливає, що система номенів – відкрита, а система термінів – замкнута. Деякі вчені визнають можливість переходу будь-якого слова в термін і навпаки [20, 77, 79; 24, 248], що свідчить про відкритість їх системи (термінології). Однак у тих випадках, коли “стихийно створені термінології” є закінченими, сформованими, усталеними [10, 183], які не потребують доповнення термінами, у такому разі їх можна вважати закритими. Отже, наявна неоднозначність у типі системи термінів. Проте з огляду на те, що постійний розвиток науки і техніки сприяє поповненню і зростанню кількості термінологічних системних одиниць, можна вважати систему термінів відкритою (за винятком “закінчених термінологій”, що малоімовірно), як і систему номенів.

б) за вмістом (складом) систем. Номени – система “назв об’єктів онтологічного інвентаря даної науки”, терміни – система “понять цієї галузі” ... [28, 105 – 106]. Про номенклатуру як систему назв, а термінологію як систему понять писав ще Г. Винокур [3, 8].

в) за системною зв’язаністю.

Термінологія пов’язана із системою понять даної науки. Номенклатура – лише етикетує її об’єкти; пряма не співвіднесена з поняттями науки; не репрезентує науку в системі її понять [15, 47 – 48].

3. Особливостями предметно-поняттєвих зв’язків:

а) за зв’язком термінів та номенів у предметно-поняттєвих відношеннях.

Терміни співвідносяться з поняттями, а номени – з предметами [14]. Науковий термін, порівняно з номеном та власною назвою, має “самий тісний зв’язок з поняттями” [21, 230 – 231]. У деяких випадках номен має “ослаблений зв’язок з поняттями” (наприклад, “технічний номен” [21, 35, 230 – 231]), а в інших – “його практично втрачає” (“комерційний номен” [21, 35]). Технічний термін менш строгий і більш предметний [21, 230 – 231], тому він певною мірою близький наукового номена. Таким чином, науковий номен більш уніфікований і більш наближений до терміна (за характеристиками), ніж технічний номен, і особливо комерційний номен.

“Поняттєвість номенів може бути достатньо умовною” [20, 78]. “Терміни – це своєрідні імена понять, а номени – імена окремих предметів” [8, 17].

б) за денотатом у предметно-поняттєвому співвідношенні.

“Денотат терміна – предмет думки, поняття; номена – спеціально виділений предмет, що існує в природі” [21, 36]. “Технічний номен – серійно виготовлений предмет” [21, 36]. Отже, терміни є спеціально створеними логічними, об’єктивними одиницями, а номени – довільними, однорідними одиницями, які використовуються для найменування конкретних предметів природи при їх чуттєвому сприйнятті.

4. Функціональні особливості.

4.1. За доміантною функцією одиниці.

Для номенів характерною є функція “позначення” (за А. Уфімцевою [25, 108]), або “номінативна” (за А. Лемовим [11, 31]). У термінах виділено такі:

1) номінативну (репрезентативну, функцію називання) [3, 5; 7, 3; 10, 64; 11, 71, 74; 25, 108]; 2) дефінітивну [4, 12 – 13; 7, 3; 11, 72 – 73; 25, 108]; 3) комунікативну або інформативну, пізнавальну [7, 3], пізнавально-інформаційну [10, 67; 11, 73, 74]; 4) сигніфікативну; 5) прагматичну [10, 64, 69; 11, 74]; 6) професійну; 7) пояснювальну

[7, 3]; 8) евристичну; 9) когнітивну; 10) правову; 11) соціальну [10, 70 – 74]. Усі ці функції мають розглядатися у взаємозв'язку [10, 63].

Перші дві функції вважаються основними. Залежно від того, яку функцію виконує слово, розрізняють прості знаки (тобто номени) та терміни [4, 12]. Підтвердженням цього є думка Г. Винокура про те, що “в ролі терміна може виступати будь-яке слово”, але в певній функції [3, 5]. Це положення знайшло своє відображення у працях В. Виноградова, О. Реформатського, А. Д'якова, Т. Кияка, З. Куделько, В. Лейчика та ін. Отже, функціональна зв'язаність лексичних одиниць є тісно головною рисою, яка відрізняє терміни від слів загальноживаної мови та інших типів спеціальної лексики.

На думку А. Лємова, терміну “властиві всі генеральні функції слова і деякі спеціальні”. Відмінність “між словом загальноживаної мови і терміном” автор убачає “у функціональному плані”, який пов'язує з тим, що “всі ці функції термін виконує у спеціальному середовищі (сфері професійної комунікації) або з спеціальним приводом (з необхідністю позначити професійне поняття)”. Саме ця “професійна спрямованість” виступає основною властивістю і функцією терміна [11, 75], з чим сміливо можна погодитися.

4.2. За використанням.

а) за місцем використання (термінологічним полем)

Термін пов'язаний не з контекстом, а з термінологічним полем, яке і замінює контекст і надає терміну точності і однозначності, а поза ним він втрачає свої характеристики [16, 103; 27, 221]. Термін за межами системи свого поля зазнає суттєвих змін [20, 79]. На відміну від термінології, номенклатура легко використовується поза контекстом [20, 78, 79], зберігаючи свою предметність.

б) за використанням у різних напрямках (планах) наукової діяльності

Термінологія “служить...науково-теоретичним цілям”. Номенклатура “...використовується для цілей практичного спілкування” [3, 8]. Термін використовується у гносеологічному плані, а номенклатура – в онтологічному [9, 80].

Таким чином, окреслені відмінні риси номенів і термінів дозволяють провести межу між ними при характеристиці їхнього предметно-поняттєвого зв'язку, семантичних, функціональних та системних особливостей та за сферою, способом і метою використання.

Наведені вище риси номенів і термінів дозволили нам виділити критерії, за якими їх можна диференціювати:

1. Ступенем конкретності / абстрактності, одиничності / загальності.
 2. Значенням (предметністю / поняттєвістю або денотативністю / сигніфікативністю)
 3. Системною характеристикою.
 - 3.1. Описовістю / дефінітивністю.
 - 3.2. Організованістю та відкритістю / закритістю систем.
 - 3.3. Використанням у онтологічному / гносеологічному плані.
 - 3.4. Контекстуальністю (не обов'язкова / обов'язкова).
 4. Домінантною функцією (номінативна / дефінітивна).
 5. Цілеспрямованістю (практично-цільова / науково-теоретична)
- Слід зазначити, що виділені критерії не завжди постійні, абсолютні, інколи не

повністю реалізуються в номенах і термінах, що пояснюється їх типом (наукові, технічні чи комерційні [21, 35]), який відображається у предметно-поняттєвих зв'язках одиниць.

На сьогодні у мовознавстві загальноживаним визначенням поняття *термін* є “слово або словосполучення спеціальної (наукової, технічної та ін.) мови, що створюється (приймається, запозичується тощо) для точного вираження спеціальних понять і позначення спеціальних предметів” [1, 474]. Ця дефініція зосереджена на відображенні об'єкта (слово або словосполучення), сфери використання (спеціальна мова) та меті створення термінів.

Більшість лексикографічних визначень ґрунтуються на наведеному вище, в одних вказується об'єкт та сфера використання [18, 617; 22, 682; 26, 508], а в інших – ще й мета створення [2, 625; 26, 636]. Особливістю словникових дефініцій терміна є відсутність у них розмежування термінів від інших типів спеціальної лексики. Крім того, значення терміна з енциклопедичних видань певною мірою відображається й у працях науковців другої половини ХХ ст. [5, 11-12; 21, 14] та деяких ХХІ ст. [8, 11; 11, 77; 12, 84], що виступає аргументом відсутності уніфікованого термінологічного ряду.

Російський термінолог В. Лейчик розглядає термін як “лексичну одиницю, яка має особливу функцію”, із змістовою та формальною сторонами [10, 32]. Таким чином, дослідник вважає термін “тришаровою лексичною одиницею” [10, 31], виділяючи у ньому не лише змістові та формальні ознаки, але ще й функціональні.

Зівставлення тришарової сутності терміна В. Лейчика та триелементності в структурі слів спеціальної лексики І. Усатого [24, 247], може призвести до певного роз'яснення природи та розрізнення термінів та номенів. Отже, формальна сторона поняттєвої одиниці (за В. Лейчиком) відповідає означальному (слову) (за І. Усатим), змістова (за В. Лейчиком) – як сигніфікату (позначувальному, поняттю, яке виражається у слові), так і денотату (позначуваному, предмету, на який вказує слово) (за І. Усатим), а ось функціональна сторона виконує тут диференційну функцію, що взаємозумовлено відповідною змістовою стороною одиниці. Тому, залежно від функції слова, встановлюється його значення (сигніфікативне або денотативне), і навпаки, виходячи з того, яке значення потрібно відобразити у слові визначається і його функція.

За головне визначення поняття *термін* взято визначення В. Лейчика, а саме: “складне, багатшарове утворення; мовний субстрат і логічний суперстрат утворюють відповідно нижній і верхній шар терміна, а серцевину складає термінологічна сутність, яка включає його концептуальну структуру, функціональну і формальну структуру...” [10, 178]. Однак, остаточне визначення В. Лейчика ґрунтується на системі поглядів когнітивного термінознавства, де *термін* виступає 1. “... як компонент динамічної моделі мови”. 2. “... як своєрідний корелят певної ментальної операції, яка протікає у свідомості дослідника”. 3. ... як універсальна мовна категорія, “яка характеризується загальними властивостями мовного знака” [10, 234].

Таким чином, для терміна в науковій літературі підкреслюється його динамічність, свідоме, ментальне утворення, загальність, трійстість сутності (мовної, термінологічної та поняттєвої). Крім того, слід наголосити на особливості терміна як складової одиниці термінології, яка позначає і пояснює поняття, що функціонують у певній галузі науки, техніки, мистецтві та ін. (певній галузі людської діяльності), сукупно створюючи певний шар лексики відповідної сфери використання.

Терміни разом з номенами та власними назвами (онімами) більшість дослідників відносять до шару спеціальної лексики [6, 15; 8; 21, 25 – 26]. У даній роботі ми поділяємо цю думку, оскільки номені разом з іншими типами спеціальної лексики (терміни, оніми), мають спільні загальні риси вживання, творення. Так, у праці російських дослідників “Загальна термінологія: питання теорії” виділяються такі особливості для спеціальної лексики: відсутність загальноприйнятого вживання; зрозумілість лише тим, хто зайнятий в тій же сфері знань, домінування або поняттєвих (у термінах, науковій номенклатурі), або предметних зв'язків (у власних назвах та комерційних номенах); вторинність та штучність створення [21, 25–26]. До того ж, тут зазначається, що “кожний тип спеціальної лексики розвиває свої особливості” [21, 26], що виступає диференційною рисою між різними типами спеціальної лексики.

Номен, за визначенням Г. Шпета, це “емпірична, чуттєва річ, а також знак, який пов'язаний з названою річчю не в акті думки, а в акті сприйняття та уявлення” [30, 32]. Згідно з цим, О. Суперанська стверджує, що номен – це лексична одиниця, за допомогою якої ми іменуємо видимий і сприйнятий предмет, без реалізації його точного місця в системі класифікації і без співвідношення з іншими предметами [20, 77].

Отже, враховуючи положення низки вчених (зокрема В. Лейчика) стосовно особливостей номенів і термінів, ми прийшли до висновку, що **номені** (принаймні наукові) містять в собі двійсту сутність (мовно-логічну та номенклатурну). Номен у своїй **лінгвістичній (мовно-логічній) сутності** є мовним (з діалектичною єдністю форми та змісту) відображенням одиничного, конкретного предмета, який потрапляє у фокус чуттєвого сприйняття людини. А **номенклатурною (функціональною) сутністю** для нього виступає спеціальна сфера використання з функціональними, семантичними та системними особливостями, яких набуває номенклатурна одиниця. Саме лінгвістична сутність об'єднує різні лексичні шари лексики, а номенклатурна (функціональна) – їх диференціює.

Беручи до уваги визначення та характеристики номена, що подаються різними науковцями, можна **виділити кілька постійних і неодмінно властивих йому ознак**: конкретність; висока номінативність; предметність; видова підпорядкованість (принаймні в біології); перехідність (що сприяє відкритості їх системи); когнітивний характер; практично-цільове створення.

Відповідно до цього, можна сформулювати загальне визначення номена. Отже, номені – це одиниці номенклатури (як окремого шару спеціальної лексики), які виступають повноцінними лексичними одиницями з системними, семантичними, функціональними особливостями та спеціальною сферою використання.

Отже, зіставлення номенів і термінів у лінгво-теоретичному аспекті показало їх відмінність у характеристиці своїх одиниць, їхнього предметно-поняттєвого зв'язку, у семантичних, функціональних та системних особливостях та за сферою, способом і метою використання. Спільною ознакою для номенів та термінів є їх належність до шару спеціальної лексики (як вищого рівня), чим зумовлена їх вторинність та штучність створення, системність в межах своєї групи, зрозумілість лише тим, хто зайнятий в тій же сфері знань, предметно-поняттєва зв'язаність.

Робота в аспекті зіставлення понять *номен* і *термін* дозволила з'ясувати їх сутність, встановити їх диференційні риси та провести межу між ними на системному, семантичному, функціональному рівнях аналізу.

ЛІТЕРАТУРА:

1. *Ахманова О.С.* Словарь лингвистических терминов. / 2-е изд. – М.: «Советская энциклопедия», 1969. – 607 с.;
2. Великий тлумачний словник сучасної української мови / Уклад, і голов.ред. В. Т. Бусел. – К.: Ірпінь: ВТФ «Перун», 2004. – 1440 с.;
3. *Винокур Г.О.* О некоторых явлениях словообразования в русской технической терминологии // Труды Московского института истории, философии и литературы: сборник статей по языкознанию. – М.: Высшая школа, 1939. – Т. V. – С. 3-54.;
4. *Виноградов В.В.* *Русский язык. Грамматическое учение о слове.* – М.-Л.: Гос. учебно-педагогическое изд-во МП РСФСР, 1947. – 784 с.;
5. *Герд А.С.* Формирование терминологической структуры русского биологического текста / А.С. Герд. – Л.: Изд-во Ленинград. ун-та, 1981. – 112 с.
6. *Д'яков А.С.* Основи термінотворення: семантичні та соціолінгвістичні аспекти. [Монографія] / А.С. Д'яков, Т.Р. Кияк, З.Б. Куделько. – К.: Вид. дім “KM Academia”, 2000. – 218 с.;
7. *Канделаки Т.Л.* Значения терминов и системы значений научно-технических терминологий // Проблемы языка науки и технике: Логические, лингвистические и историко-научные аспекты терминологии. – М.: Наука, 1970. – С. 3 – 39.;
8. *Костенко Л.М.* Культура наукового дослідження. Термінознавство: Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів модульно-рейтингової форми навчання. [Електронний ресурс] /Л.М. Костенко. – Мелітополь, 2007. – 283 с. – Режим доступу: <http://lib.icc.melitopol.net>;
9. *Кузьмин Н.П.* Нормативная и ненормативная специальная лексика // *Лингвистические проблемы научно-технической терминологии.* – М., 1970. – С. 68-81.;
10. *Лейчик В.М.* Терминоведение: предмет, методы, структура / Изд. 3-е. – М.: Издательство ЛКИ, 2007. – 256 с.;
11. *Лемов А.В.* Система, структура и функционирование научного термина (на материале русской лингвистической терминологии). – Саранск: Изд-во Мордов.ун-та, 2000. – 192 с.;
12. *Михайлова Т.* Номені в науково-технічній сфері // Українська термінологія і сучасність: Зб. наук. праць. Вип. VII. – К.: КНЕУ, 2007. – С. 82-86.;
13. *Моисеев А.И.* О языковой природе термина // *Лингвистические проблемы научно-технической терминологии.* – М.: Наука, 1970. – С. 127-138.;
14. *Никифоров В.К.* О системности термина // *Вопросы языкознания.* – 1966. – №1. – С. 111-114.;
15. *Реформатский А.А.* Что такое термин и терминология // *Вопросы терминологии (материалы Всесоюзного терминологического совещания).* – М.: Изд-во АН СССР, 1961. – С. 46 – 54.;
16. *Реформатский А.А.* Термин как член лексической системы языка // *Проблемы структурной лингвистики 1967.* – М.: “Наука”, 1968. – С. 103 – 125.;
17. *Родзевич Н.С.* Поняття терміну, термінологія і номенклатура в працях радянських і зарубіжних учених // *Лексикографічний бюлетень.* – К., 1963. – Вип. 9. – С. 6 – 12.;
18. *Селіванова О.* Сучасна лінгвістика: термінологічна енциклопедія. – Полтава: Довкілля-К, 2006. – 716 с.;
19. *Советский энциклопедический словарь* / Гл. ред.: А.М. Прохоров. – 3-е изд. – М.: Сов. Энциклопедия, 1984. – 1600с., ил.;
20. *Суперанская А.В.* Терминология и номенклатура // *Проблематика определений терминов в словарях разных типов.* – Л.: Наука, 1976. – С. 73-83.;
21. *Суперанская А.В.* *Общая терминология: вопросы теории* / А.В. Суперанская, Н.В. Подольская, Н.В. Васильева. – М.: Наука, 1989. – 246 с.;
22. *Українська мова. Енциклопедія.* Вид. 2-е. – К.: Вид-во “Українська енциклопедія” ім. М.П. Бажана, 2004. – 824 с.;
23. *Українська радянська енциклопедія: У 12 т., 2-е вид.* – К.: УРЕ, 1979. – Т. 4. – 558 с.; 1982.– Т. 7. – 526 с.;
24. *Усатый И. Б.* Термин и номен: к проблеме разграничения // *Вестник Тамбовского государственного университета: Серия: Гуманитарные науки.* – Тамбов, 2007. – Вып. 6 (50). – С. 247 – 250.;
25. *Уфимцева А.А.* *Лексическое значение (Принцип семиологического описания лексики).* – М.: Наука, 1986. – 240 с.;
26. *Філософський енциклопедичний словник* / Ред. кол.: В.І Шинкарук,

Є.К. Бистрицький, М.О. Булатов та ін. – К.: Абрис, 2002. – 742 с.; 27. Хацєр Г.О. Проблема зв'язку термінології із загальноживованою лексикою // Вісник Житомирського державного університету ім. І. Франка. – Житомир: Вид-во Житомирс. держ. ун-ту ім. І. Франка, 2006. – Вип. 28. – С. 220-222; 28. Хаютин А.Д. Термин, терминология, номенклатура. – Самарканд: Изд-во САГУ, 1971.– 129 с.; 29. Чернявский М.Н. Латинский язык и основы фармацевтической терминологии. – М.: Медицина, 1984. – 320 с.; 30. Шпет Г.Г. Эстетические фрагменты. – Вып.2. – Пг., 1923.

Глівінська Л.К. (Київ, Україна)

Колір як образ: мовно-поетичний живопис Миколи Вінграновського

Статтю присвячено аналізу структурно-семантичних особливостей і образно-виражальних функцій колористичної лексики в поетичному мовленні Миколи Вінграновського.

Ключові слова: поетичний словник, кольорономінація, значення пряме / переносне.

Статья посвящена анализу структурно-семантических особенностей и стилистических функций колористической лексики в поэтической речи Николая Винграновского – представителя украинского литературного шестидесятничества.

Ключевые слова: поэтический словарь, цветообозначение, значение прямое / переносное.

The article is devoted to an analysis of structural and semantic peculiarities as well as stylistic functions of colour denoting lexemes in the poetic language of Mykola Vinhranovskyy, who is a representative of the Ukrainian sixtiers.

Key words: poetic vocabulary, colour denoting lexemes, meaning direct / figurative.

Українська література з другої половини ХХ століття й до сьогодні переживає час однієї з найінтенсивніших взаємодій канонічних та індивідуальних стилевих тенденцій, традиційного і новаторського. З огляду на це не втрачає актуальності питання динаміки, функціонування мови як першооснови стилю в текстах української художньої словесності означеного періоду. Сучасні дослідники приділяють особливу увагу вказаній проблематиці. Цікаві спостереження щодо специфіки словесного мистецтва, системотвірних чинників формування ідіостилю знаходимо в працях Г.М. Вокальчук (“Словотворчість українських поетів ХХ століття”, 2008), Н.М. Бобух (“Антоніми в українській поетичній мові”, 2007), Л.Ю. Тихої (“Метафора в поетичному дискурсі Івана Драча”, 2007), Т.В. Шевченко (“Парцеляція в українському поетичному мовленні другої половини ХХ століття”, 2007), О.А. Шумейко (“Мовні засоби творення комічного в сучасній українській поезії (на матеріалі творів другої половини ХХ століття)”, 2007) та ін.

Беззаперечним фактом словесного експерименту, мовного новаторства є творчість Миколи Вінграновського, талановитого представника українського літературного шістдесятництва. Поетові були “близькі такі принципи художнього творення, коли думки народжуються із порухів душі, і від цього розквітають слова” [3, 119].

Мета запропонованого дослідження – визначити структурно-семантичні